

Тақриз

ба фишурдаи рисолаи Курбонхонова Нуричаҳон Мирасановна дар мавзӯи «Манбаъҳои асотирӣ ва маросимӣ дар фолклори Бадаҳшон (дар мисоли архетипҳои парандагон ва ҳайвонот)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯи ихтисоси 10.01.09- Фолклоршиносӣ

Аз рӯи маълумоти худи муҳаққиқ маълум гардид, ки мардум аз замонҳои хеле қадим ба ҳайвоноту парандагон саҳт унс гирифта, дар атрофи онҳо андешаҳои афсонамонанду мифологии ҳудро иброз менамуданд.

Диссертант асп, ҳар, ғов, гӯсфанд, бузи кӯҳӣ, уштур, саг, гурба, гург, рӯбоҳ, хирс; аз парандагон ҳурӯс, фароштурук, қабк, қабӯтар, симурғ, бүм, эзорсурҳак ва монанди инҳоро интиҳоб намуда, ба ҷуз ҳосияташон нақлу ривоятҳоро аз миёни мардум ҷамъ намуда, вобаста ба мавзӯъ паи ҳам дар шакли маросимиш ғайри маросимӣ, заминию осмонӣ, робитаи инсону табиат ва ҳоказоро васеъву фаровон маълумот додааст.

Як ҳубии рисола аз он иборат аст, ки муаллиф дар зимни ҳайвоноту парандагон ба ҷуз асотир аз қайду мулоҳиза ва ривоятҳо, расму ойин ва анъанаҳои миллии тоҷикони Қӯҳистони Бадаҳшон ва дигар минтақаҳои қишварамон муфассал ёд мекунад. Ба ин восита сифатҳои шоиста ва дорои маънавии бузург будани мардуми тоҷик аён мегардад. Муаллифи рисола ҳамчунин кӯшиш кардааст, сифатҳои шоиста ва ношисти ҳайвоноту парандагонро аз китобҳои фолклоршиносони ватаниш ҳориҷӣ мutoила намуда, онро бо устураҳои дар байни мардуми Бадаҳшон маъмул буда, муқоиса намояд. Як қисми рисола ба ҳайвоноту парандагон оид шудааст, ки дар кирдору фаъолият бо инсон ҳамсон аст. Ин ҷонварон ба мисли инсон некӯкирдор буда, аз ҳуд ба мардум ҳубиҳои содир месозанд. Баръакс,

муҳаққиқ як қисм одамонро тасвир кардааст, ки ба мисли гург бойҳои мумсикро ғорат мекунад. Як қисми дигар пас аз нестӣ ифодагари рӯху ҷони инсон шудаанд. Номҳои инсон, ки бо номи ҳайвоноту парандагон омехтаанд, ба мисли Шермуҳаммад, Гургалӣ, Булбулшо дар паноҳи дину ойин, шоҳону паямбарон нигаҳдорӣ мешаванд.

Курбонхонова Н. М. тавассути мавзӯи устуравии ҳайвоноту парандагон имкон пайдо кардааст, ки нақу ривоятҳои бостонӣ ё асримиёнагии тоҷикони кӯҳистонро зинда гардонад. Дар ин бобат аз донишмандони замон ва эҷодиёти даҳонии ҳалқҳои дунё мисолҳо оварда, фикру шуури худро пуркуват менамояд ва аз таъриҳ, расму анъана ва ҷашну маросимҳои миллӣ сухан ба миён мегузорад. Яъне диссертатсия як асари мазмунан баланди фарогири ҳайвоноту парандагон шуда, симои муаллифро ҳамчун муҳаққиқи фаъол ва дақиқкор пешорӯи мо мегузорад.

Диссидентант кӯшиши зиёдеро ба ҳарҷ дода, устура ва осори фолклорие, ки ба ҳусус ба ҳайвонот ва парандагон бахшида шудаанд, руйи кор оварда, мавқеи онҳоро аз ҷиҳати шакл, мазмун ва ғоя тавзех додааст, ки аз кори пурагишиш андешаҳои ҷолиби зиёди илмӣ ба назар мерасанд.

Дар баробари муваффақиятҳои зиёд баъзе камбузиҳои назарногир ба ҷашн мерасанд, ки таъкид намудани бархе аз онҳоро зарур донистем.

1. Гарчанде диссидентант сарчашмаҳои асотирий ва маросими минтаҳаҳои муҳталифи Бадаҳшон вобаста ба мавзӯву мазмун тасниф ва таҳлил намуда бошад, маврид ба зикр аст, ки ин муҳимиёти рисоларо нишон медиҳад, аммо ба фикри муқарриз агар маводи хешро бо ноҳияҳои тоҷикзабонони Дарвозу Ванҷ дар муқоиса қарор медод, аҳамиёти рисола боз дучанд зиёд мешуд.

2. Аз таҳлилҳои унвонҷӯ бар меояд, ки ўз маълумотҳои донишмандони тоҷик ва рус зиёд истифода бурдааст, аммо мавриди зикр аст, ки дар солҳои охир аз ҷониби муҳаққиқони амрикӣ, олмонӣ, эронӣ ва дигар кишварҳои ҳориҷӣ роҷеъ ба фолклори Бадаҳшон корҳои илмӣ дар шакли маҷмӯа ва китобҳо омодаи чоп шудаанд, Диссертанд метавонад аз таҳқиқотҳои онҳо ҳам ҷанд нуқтаҳои марбут ба пажӯҳишааш вориди рисола намояд.

Камбудиҳои дар автореферат мавҷуд дошта ҷузъӣ буда, қимати илмии онро коста намекунанд. Диссертасияи Қурбонхонова Нуриҷаҳон таҳти унвони «Манбаъҳои асотирӣ ва маросимӣ дар фолклори Бадаҳшон (дар мисоли архетипҳои парандагон ва ҳайвонот)» кори пуарзиш ва анҷомёфта маҳсуб ёфта, ба талаботи Комиссияи Олии Аттестацонии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёftи дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.09 – и Фолклоршиносӣ мувофиқати пурра дорад ва муаллифи он сазовори унвони номзади илмҳои филологӣ мебошад.

Устоди Донишгоҳи давлатии Ҳоруғ
номзади илмҳои филологӣ

Таваккалов Ҳ.С.

Суроғ: Ш. Ҳоруғ, кӯчаи Додихудо Миликбеков 124
Моб: (+992) 938213323
E-mail: haydar6060@mail.ru

Имзои Таваккалов Ҳ. С. – ро тасдиқ мекунам.
Сардори шӯъбаи кадрҳои ДДҲ Шабдолов Қ.

Суроғ: Ш. Ҳоруғ, кӯчаи Қурбонасеин 23
Моб: (+992) 937703389
E-mail: kambar-6464

12^о Ҷануари 2021с.